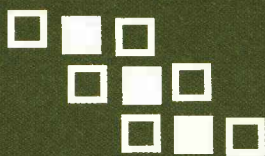
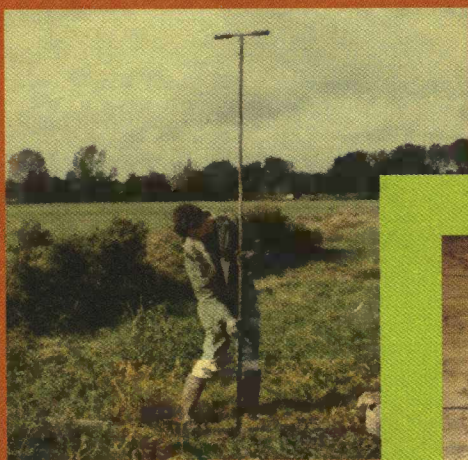

archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

de steekproef

Gorredijk: Loevestein

Een Verkennend Archeologisch
Onderzoek

2003-07/1

Gorredijk, Loevestein
Een Verkennend Archeologisch Onderzoek

Een onderzoek in opdracht van
gemeente Opsterland, via Buro Vijn bv

september 2003
rapportnummer 2003-07/1
tekst door dr. Johan Jelsma en
drs. Caroline Tulp

De Steekproef, Archeologisch
Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn
telefoon 050 - 5779784
fax 050 - 5779786
internet www.desteckproef.nl
e-mail info@desteckproef.nl

Inleiding

Locatie

Plangebied Loevestein ligt aan de oostzijde van Gorredijk en wordt in het oosten en zuiden begrensd door de Lange Wijk. De westgrens wordt gevormd door het Nijlân en de zuidelijk ervan lopende sloot. In het noorden vormen de reeds bestaande nieuwbouwwoningen van project Loevestein de grens. Het onderzoeksgebied heeft een omvang van ongeveer 62 hectare. In het westen en zuiden van het plangebied zijn kleine delen bebouwd. De overige percelen bestaan uit grasland, bos of liggen braak. De RD-centrumcoördinaten zijn 201,50/557,20. Het terrein ligt gemiddeld 0,9 meter boven het NAP.

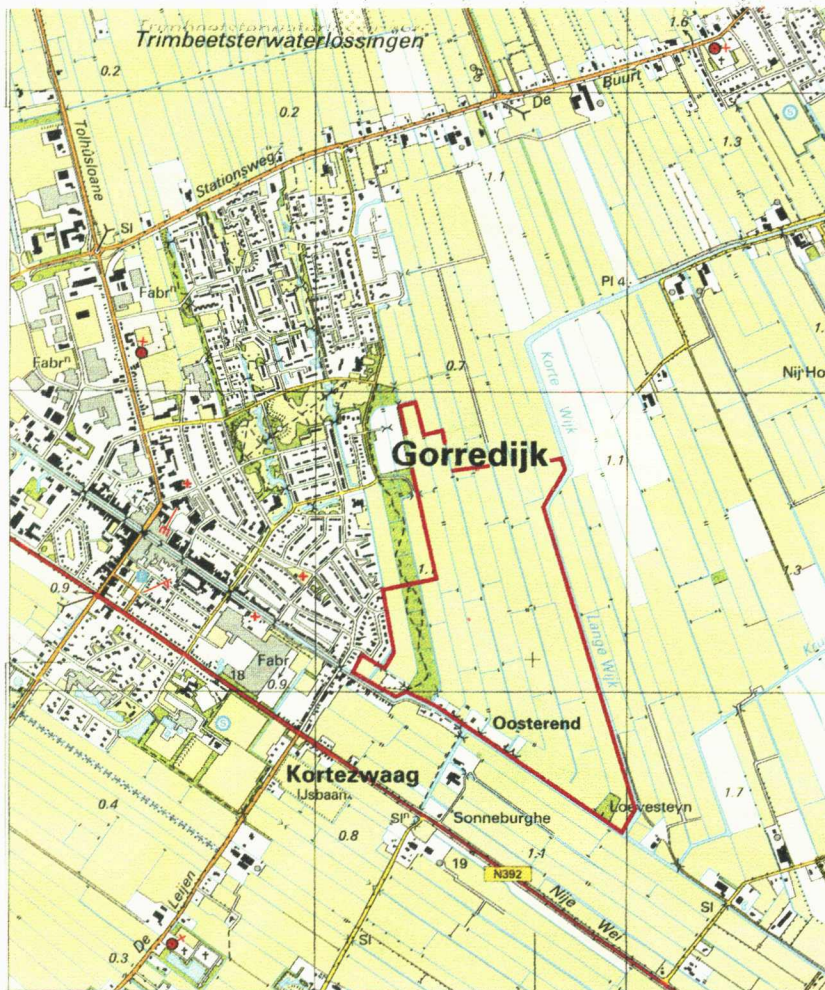
In het noordelijke en het zuidoostelijke deel van het plangebied bestaat de bodem uit een veldpodzol met keileem beginnend tussen 40 en 120 cm (classificatie bodemkaart Hn21x met grondwatertrap V: gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm en gemiddelde laagste grondwaterstand meer dan 120 cm beneden het maaiveld). In de zuidwesthoek vinden we een vlierveengrond met een 15 tot 40 cm dik zanddek, (zVz met grondwatertrap II: gemiddelde laagste grondwaterstand tussen 50 en 80 cm beneden maaiveld) en in het centrum van het plangebied een moerige podzol (zW p).

Uit het plangebied zelf en de directe omgeving zijn geen vondstmeldingen in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) of in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) aanwezig.

Aanleiding en doel

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de gemeente Opsterland, via Buro Vijn bv, respectievelijk vertegenwoordigd door dhr. C. Luttje, en mevr. M. Kroese. De aanleiding is de geplande herinrichting waarbij wegen en vaarten worden aangelegd en delen van het gebied zullen worden bebouwd.

Het doel van het onderzoek is het in kaart brengen en het bepalen van de kwaliteit van eventuele archeologische sporen in het plangebied.

Figuur 1. Gorredijk, Loevestein: overzichtskaart 1 : 25000. De omtrek van de onderzoekslocatie is met rood aangegeven. [Naar: Topografische Dienst. 2000. *Grote Provincie Atlas Friesland / Grutte Provinsje Atlas Fryslân 1:25000*. Vierde editie / Fjirde edysje. Groningen, Wolters-Noordhoff Atlasproducties / Ljouwert, Afûk].

Methoden en technieken

Het meetsysteem

De basismmeetlijn ligt in het verlengde van de Lange Wijk, vanuit zuidoostelijke naar noordwestelijke richting. Op deze lijn liggen de boornummers 1 tot en met 4. De boringen 101, 102 en 103 liggen op een raai 35 meter ten noordoosten van de basislijn en de nummers 104, 105 en 106 zijn daar weer 35 meter noordoostelijk van op een raai geplaatst. De overige boorraaien liggen ten zuidwesten van, en evenwijdig aan, de basismmeetlijn. De onderlinge afstand tussen de raaien is 35 meter. Tussen de boringen op een raai zit steeds een afstand van 40 meter, zodat bij een verspringend grid de afstand tussen een boorpunt en de zes nabij gelegen boorpunten ongeveer hetzelfde is. Voor de locaties van de boringen wordt verwezen naar Figuur 2.

Werkwijze

Er zijn grondboringen uitgevoerd met een 8 cm edelmanboor; hiermee is de kwaliteit van de bodem bepaald. De opgeboorde grond werd onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals bewerkt of verbrand vuursteen, verbrand bot, houtskool of aardewerk. Zand is hiertoe gezeefd op een 4 mm zeef.

Van de boorpunten op de langste raai zijn de relatieve hoogten gemeten (zie Tabel 1). Deze hoogten zijn gerelateerd aan een vast punt. De boringen op deze raai zijn tot op grote diepte, maximaal 2 meter, voortgezet.

Resultaten

Het veldwerk vond plaats in de maanden augustus en september 2003. De resultaten per boring zijn weergegeven in de Bijlage.

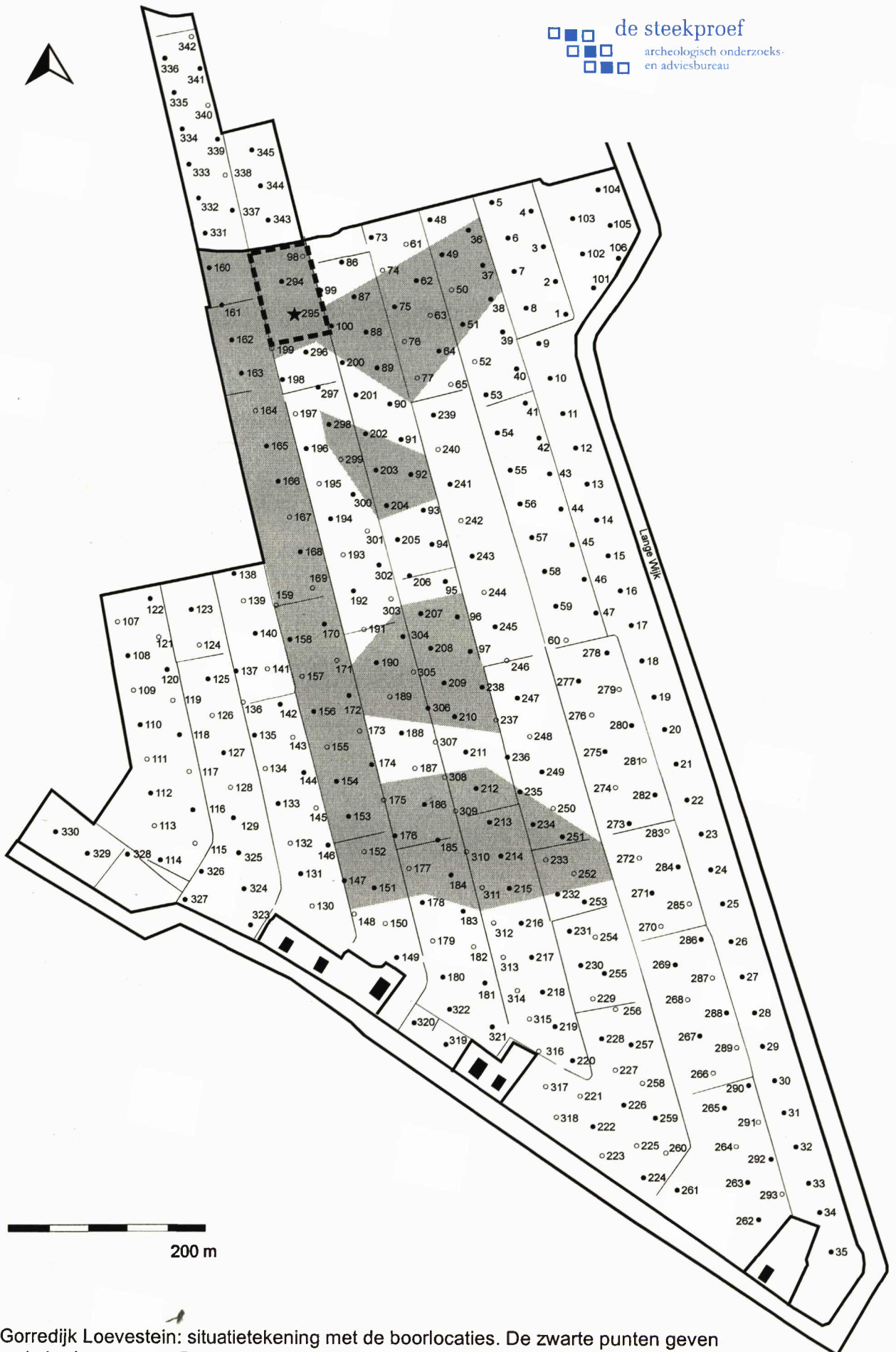
In het onderzoeksgebied zijn plaatselijk nog veenresten bewaard gebleven. Veenlagen van meer dan 25-30 cm dikte zijn onder andere aangetroffen in de, bij elkaar gelegen, boringen 230, 231, 255, 269, 271, 284 en 286 (zie Figuur 2). In een groot aantal boringen zijn veenbrokken ontdekt. In het gebied is zeer weinig reliëf aanwezig. Zoals blijkt uit de hoogtemetingen van boringen 5 tot en met 35 (Figuur 2) is er over dit 1200 meter lange traject slechts een hoogteverschil van 38 centimeter gemeten. Er zijn geen prominente zandkoppen (meer) aanwezig in het gebied. Het meeste reliëf vinden we op de reeks braakliggende percelen met boornummers 176-199 & 294-308.

De bodemkwaliteit is zeer wisselend. In enkele gebiedsdelen is er plaatselijk nog een redelijk gaaf podzolprofiel waargenomen. Deze delen zijn in Figuur 2 in grijs aangegeven. In de overige delen van het onderzoeksgebied is de bodem minder gaaf en soms tot op één meter onder het maaiveld verstoord. Omdat er nogal wat bodemverstoringen hebben plaatsgevonden zijn niet alle boringen uitgevoerd. Van de geplande 372 boringen (6 per hectare) zijn er 226 verricht. De vervallen boringen zijn in Figuur 2 met open cirkels aangegeven.

Bij boring 295 is een scherf van kogelpotaardewerk uit de Middeleeuwen gevonden (in Figuur 2 aangegeven met een ster). Dit materiaal kan duiden op ter plekke aanwezige bewoningssporen uit deze periode. In de omgeving van deze vondst verkeert het bodemprofiel in redelijk gave conditie. Er is hier ook nog enig reliëf aanwezig. Eventuele archeologische grondsporen zullen nog in goede staat kunnen verkeren.

Tabel 1. Gorredijk Loevestein. Weergave van de relatieve hoogte van de boringen op de langste raai (nummers 5-35) in cm ten opzichte van de putdeksel in de weg ten noorden van boring 5.

Boornummer	Relatieve hoogten in cm	Boornummer	Relatieve hoogten in cm
5	-29	20	-41
6	-35	21	-43
7	-26	22	-48
8	-22	23	-40
9	-19	24	-33
10	-21	25	-19
11	-12	26	-24
12	-10	27	-34
13	-29	28	-45
14	-26	29	-41
15	-14	30	-41
16	-28	31	-40
17	-38	32	-42
18	-46	33	-38
19	-46	34	-39
		35	-46

Figuur 2. Gorredijk Loevestein: situatietekening met de boorlocaties. De zwarte punten geven de uitgevoerde boringen weer. De open cirkels zijn de overgeslagen boringen. In de grijs gearceerde gebieden is plaatselijk nog een redelijk gaaf bodemprofiel aanwezig. De vindplaats van de scherp kogelpotaardewerk is met een ster aangegeven. Het met een testsleuf te onderzoeken terreindeel is door een onderbroken lijn afgebakend.

Conclusies en advies

Tijdens het onderzoek is gebleken dat de bodemkwaliteit zeer variabel is. Op veel boorlocaties is het bodemprofiel verstoord. Deze verstoorde plekken worden afgewisseld met boringen die wel een (redelijk) gave bodem te zien geven. Dit patroon is hoogstwaarschijnlijk veroorzaakt door egalisaties, waarbij de lager gelegen terreindelen zijn afgedekt met van de hogere zandkoppen afgeschoven grond.

Op boorlocatie 295 is middeleeuws aardewerk gevonden. Eventueel met dit aardewerk geassocieerde bewoningssporen uit deze periode zullen in de bodem rond boring 295 nog zeker zichtbaar kunnen zijn. In het met een onderbroken lijn aangegeven deelgebied is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk. Geadviseerd wordt om hier een testsleuf aan te laten leggen door een daarvoor gecertificeerd bedrijf. Op deze wijze kan worden vastgesteld of er grondsporen aanwezig zijn en wat de kwaliteit en het wetenschappelijk belang hiervan is.

In de overige in Figuur 2 grijs aangegeven deelgebieden verkeert de bodem nog in een redelijk gave conditie, al zijn ook hier verstoringsplekken aanwezig. Geadviseerd wordt om tijdens het bouwrijp maken van deze deelgebieden en het uitgraven van de vaarten archeologische waarnemingen te laten verrichten. Bij het bepalen van de hierbij te volgen strategie zullen de resultaten van het testsleuf-onderzoek een rol moeten spelen.

Voor de overige terreindelen zijn op basis van de huidige staat van kennis beperkende/beschermende maatregelen niet wetenschappelijk verdedigbaar. Archeologisch vervolgonderzoek is hier niet noodzakelijk.

Het is nodig om de provinciaal archeoloog tijdig van het tijdstip en de aard van de uit te voeren werkzaamheden op de hoogte te stellen.